

Scenariusz lekcji z rachunkowości

Temat: Wycena bilansowa inwestycji długoterminowych na przykładzie papierów wartościowych.

Cele lekcji:

- zapoznanie uczniów ze stosowanymi rozwiązaniami w zakresie ewidencji wyceny papierów wartościowych
- uświadomienie złożoności procesu wyceny i ewidencji papierów wartościowych
- kształcenie umiejętności pracy z notowaniami giełdowymi
- ocena korzyści wynikających z zastosowania ostrożnej wyceny
- pobudzenie do twórczego myślenia
- wykształcenie nawyku umiejętnego korzystania z materiałów źródłowych
- doskonalenie wiązania teorii z praktyką życia gospodarczego

Metody pracy :

1. Pogadanka wyjaśniająca
2. Analiza przypadku
3. Analiza materiałów źródłowych
4. Ćwiczenia - praca w grupach

Przebieg lekcji

Czynności nauczyciela :

1. Sprawy organizacyjne
2. Podanie tematu zajęć- **Wycena bilansowa inwestycji długoterminowych na przykładzie papierów wartościowych**
3. Przypomnienie kluczowych wiadomości związanych z tematem. /po podaniu przez uczniów poprawnych odpowiedzi możemy wyświetlić definicje/
 - [definicja inwestycji długoterminowych](#)
 - [definicja papierów wartościowych: akcje, obligacje](#)
4. Wprowadzenie do nowego tematu :
Wszystkie papiery wartościowe notowane na giełdzie podlegają prawom rynku, a więc w zależności od popytu i podaży zmienia się ich cena.

Jeżeli wartość tych instrumentów na koniec roku obrotowego znacznie odbiega od wartości zakupu powinny się w księgach rachunkowych uaktualnić ich wycenę. [Wg Ustawy o rachunkowości](#) instrumenty finansowe powinny być wycenione wg [wartości godziwej](#).

Spróbujemy teraz na podstawie [tabeli notowań giełdowych](#) dostępnych w internecie przejrzeć zmiany dokonywane na giełdzie

5. Ćwiczenie - wycena akcji i obligacji na przykładzie notowań giełdowych.

Założenia do wykonania ćwiczenia :

Prześledzimy notowania

- Akcji Spółki Akcyjnej **WAWEL**
- 10 letnich obligacji Skarbu Państwa o oprocentowaniu zmiennych, których termin wykupu przypada na rok 2016. oznaczone symbolem **IZ0816**
Jednostka gospodarcza zakupiła na GPW 300 szt. akcji Wawel i 500 szt. obligacji IZ0816 w dniu 19 lutego 2010r.
Podaj cenę zakupu papierów wartościowych i wartość tych papierów na koniec roku obrotowego korzystając z tabeli notowań giełdowych dostępnych w internecie./ Nauczyciel wskazuje stronę i przeprowadza krótki instruktaż /

Jak widzimy występują często znaczne różnice w wartości instrumentów finansowych.

6. Spróbujemy obecnie ująć to w księgach rachunkowych.

Do ewidencji wyników wyceny wprowadzimy nowe konto - „[Odpisy aktualizujące inwestycje długoterminowe](#)”

Prześledźmy schematy ewidencji z użyciem tego konta: [Ewidencja wyników wyceny inwestycji finansowych](#).

7. W praktyce księgowanie wygląda następująco:

PRZYKŁAD

Założenia :

Saldo początkowe konta "Inwestycje długoterminowe" wynosi 240 000,- / na saldo składają się Obligacje długoterminowe 400 szt. po 120 zł i Akcje 600 szt. po 320 zł/

Operacje gospodarcze :

1. PK - wzrost wartości obligacji długoterminowych do 148 zł za szt./400 x 28zł/ 11.200
2. PK - trwała utrata wartości akcji długoterminowych do 240 zł za szt. /600 x 80 zł/ 48.000

POLECENIE:

Należy otworzyć konto "Inwestycje długoterminowe" nanieść saldo początkowe i zaksięgować operacje gospodarcze.

ROZWIĄZANIE:

Ewidencja operacji gospodarczych:

<u>Inwestycji długoterminowe</u>	<u>Odpis aktualizacyjny wartość inwestycji długoterminowych</u>	<u>Kapitał z aktualizacji wyceny</u>	<u>Koszty finansowe</u>
Sp. 240000,-	1)11200,- 48000,- (2	11200,- (1	2) 48000,-

8. Ćwiczenie do wykonania przez uczniów:

Stan środków pieniężnych na rachunku bankowym jednostki wynosi 68 000 zł. W danych okresie jednostka nabyła 400 akcji X (traktując je jako długoterminową inwestycję). Cena zakupu jednej akcji X wynosiła 25 zł, a wartość opłaconej prowizji dotyczącej tego zakupu wyniosła 320 zł. Na koniec okresu sprawozdawczego dokonano przeszacowania wartości akcji X (na dzień przeszacowania cena rynkowa jednej akcji X wynosiła 26,50 zł).

Określić i zaksięgować operacje gospodarcze, wynikające z podanej treści przyjmując założenie, że jednostka wycenia długoterminowe aktywa finansowe według wartości godziwej (ceny rynkowej)

Uczniowie rozwiązują zadanie na podstawie przykładu [/rozwiązanie/](#)

9. Nauczyciel podsumowuje wiadomości z lekcji i zadaje prace domową

10. Praca domowa - na przykładzie notowań giełdowych ustalić akcje, które najbardziej wzrosły i najwięcej straciły przyjmując daty: wyjściowa 20 marca 2010, końcowa 31 grudnia 2010. Zaksięgować zakup 300 szt. poszczególnych akcji i ich wycenę bilansową

WYCENA INWESTYCJI DŁUGOTERMINOWYCH

Inwestycje ujmuje się w księgach rachunkowych na dzień ich nabycia albo powstania, według **ceny nabycia albo ceny zakupu**, jeżeli koszty przeprowadzenia i rozliczenia transakcji nie są istotne.

Na dzień bilansowy inwestycje o charakterze finansowym zaliczane do aktywów trwałych wycenia się według:

1. ceny nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości,
2. według wartości godziwej

Odpisu wyrażającego trwałą utratę wartości inwestycji trwałych dokonuje się nie później niż na koniec okresu sprawozdawczego. Ustawa o rachunkowości dopuszcza możliwość przeszacowania wartości w cenie nabycia do wartości w cenie rynkowej.

Z kolei inwestycje o charakterze majątkowym, czyli w nieruchomości oraz wartości niematerialne i prawne, wycenia się według zasad stosowanych do środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych lub według ceny rynkowej bądź inaczej określonej wartości godziwej. Możliwość zastosowania tak różnych metod wyceny inwestycji majątkowych powoduje bezwzględną konieczność dokonania wyboru metody wyceny dla jej stosowania w sposób ciągły i wieloletni.

Inwestycje to według Ustawy o rachunkowości aktywa nabyte w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych wynikających z przyrostu wartości tych aktywów, uzyskania z nich przychodów w formie odsetek, dywidend od udziałów w zyskach lub innych pożytków, w tym również z transakcji handlowej, a w szczególności aktywa finansowe oraz te nieruchomości i wartości niematerialne i prawne, które nie są użytkowane przez jednostkę, lecz zostały nabyte w celu osiągnięcia tych korzyści.

Tak skonstruowana definicja zalicza do kategorii inwestycji:

- 1) inwestycje majątkowe (nieruchomości i wartości niematerialne i prawne),
- 2) **aktywa finansowe zarówno długoterminowe – zaliczane do aktywów trwałych, jak i krótkoterminowe – zaliczane do aktywów obrotowych, a w szczególności: udziały lub akcje i inne papiery wartościowe, udzielone pożyczki i pozostałe aktywa finansowe; kryterium podziału na aktywa długoterminowe lub krótkoterminowe pozostał na okres 1 roku,**
- 3) pozostałe inwestycje.

- **Akcja jest dokumentem stwierdzającym uczestnictwo jej właściciela w kapitale spółki akcyjnej.** Oznacza to prawo współwłaścicielskie, a w szczególności prawo do udziału w zyskach spółki akcyjnej i do odpowiedniej części aktywów netto tej spółki w wypadku jej likwidacji. Akcja jest zatem **lokata kapitału**, nie zaś pożyczką, podlegającą zwrotowi w ustalonym terminie. Akcja uprawnia jej posiadacza do utrzymywania korzyści wówczas, gdy kapitał spółki przynosi zysk. Lokowanie oszczędności w akcjach jest zatem bardziej ryzykowane niż w innych papierach wartościowych, zwłaszcza wobec możliwości występowania dekonunktury gospodarczej. Z drugiej strony powodzenie przedsięwzięcia uruchomionego za pomocą kapitału akcyjnego daje właścicielowi akcji znacznie większe korzyści niż systematycznie otrzymywane odsetki od obligacji. Z tych względów akcje określa się mianem **papierów wartościowych** o dochodzie zmiennym. Dochód z akcji - zależny od wielkości osiągniętego przez spółkę zysku netto i przyjętych zasad jego podziału - nazywany jest **dywidendą**.

- Obrót akcjami na rynkach kapitałowych powoduje, że są one towarem o cenie umownej, określonej jako:
 1. **cena nominalna** - podana na akcji, jest odpowiednikiem tej części majątku spółki, co do wysokości której określony właściciel odpowiada za jej zobowiązania. Ponadto cena ta wyznacza podstawę należności dywidendowych akcjonariuszy i określa kapitał, którego nie wolno wycofać ze spółki do momentu jej likwidacji. W pewnych wypadkach określa się arbitralnie poziom nominalny kapitału, ustalając tzw. wartość podstawową akcji (wartość par)
 2. **Cena emisyjna** - cena, po której akcje oferowane są na rynku. Może być ona równa cenie nominalnej lub się od niej różnić. Ten drugi przypadek występuje najczęściej przy następnych emisjach akcji, ponieważ wtórny rynek podwyższa z reguły ich wartość.
 3. **Cena rynkowa** - cena transakcyjna akcji na wtórnym rynku kapitałowym, wyznaczona przez kursy giełdowe lub transakcje pozagiełdowe. Z reguły zależy od wysokości wypłaconych dywidend i bankowych stóp oprocentowania wkładów terminowych.

Nadwyżka ceny emisyjnej akcji nad jej wartością nominalną nazywana jest w rachunkowości terminem **agio/premia** lub kapitałem wniesionym ponad **wartości par**. Nadwyżka ta jest tzw. rezerwą statutową, podczas gdy wartość nominalna wyemitowanych akcji tworzą kapitał akcyjny, zwany również kapitałem nominalnym, zakładowym lub subskrybowanym.

- **Obligacja jest papierem wartościowym**, w którym emitent potwierdza zaciągnięcie określonej kwoty pożyczki oraz zobowiązuje się do jej zwrotu właścicielowi obligacji w ustalonym terminie i do zapłaty odsetek liczonych w stosunku do nominalnej kwoty pożyczki. Obligacja to kredyt długoterminowy (nawet powyżej 20 lat) emitenta. Pierwotni nabywcy obligacji zwani są **subskrybentami**, ale jest ona towarem i może być sprzedawana.

Istotne znaczenie dla nabywcy obligacji ma jej zabezpieczenie przed inflacją. W tym celu wartość obligacji często jest indeksowana, tzn. zmieniana w zależności od wahań poziomu cen, w trybie określonym w dokumencie emisyjnym. Można też aktualizować wartość obligacji stopą odsetek, aby nie była ona nigdy niższa od stopy inflacji.

Tryb wypłaty odsetek należnych właścicielom obligacji jest uzależniony od formy obligacji:

- 1.Obligacje klasyczne.** Wyłącznym dochodem ich posiadacza jest oprocentowanie kredytu obligacyjnego, płatne raz lub dwa razy do roku. Obligacje takie zawierają specjalną kartę kuponów, na podstawie których występuje wypłata odsetek.
- 2.Obligacje bez kuponów odsetkowych (zero - coupons bonds).** Posiadacz takich obligacji nie otrzymuje bieżąco naliczonego oprocentowania, gdyż jest ono kapitalizowane przy zastosowaniu formuły procentu składanego. W terminie wykupu obligacji jej właściciel otrzymuje zwrot kredytu obligacyjnego oraz skumulowaną kwotę oprocentowania tego kredytu za cały okres.
- 3.Obligacje premiowe (loteryjne).** Nie wypłaca się od nich należnych odsetek poszczególnym właścicielom, lecz tworzy się z nich pulę pieniężną, z której losują się premie. Jest to połączenie obligacji z loterią. W momencie wylosowania obligacji otrzymuje się premię i wykup wartości nominalnej obligacji.

Wartość godziwa (UoR) - kwota za jaką dany składnik aktywów mógłby zostać wymieniony, a zobowiązanie uregulowane na warunkach transakcji rynkowej, pomiędzy zainteresowanymi dobrze poinformowanymi, niepowiązanymi ze sobą stronami.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami wartość godziwa może zostać ustalona w szczególności drogą:

-wyceny instrumentu finansowego po cenie ustalonej na aktywnym rynku regulowanym, na którym następuje publiczny obrót instrumentami finansowymi, zaś informacje o tej cenie są ogólnie dostępne,

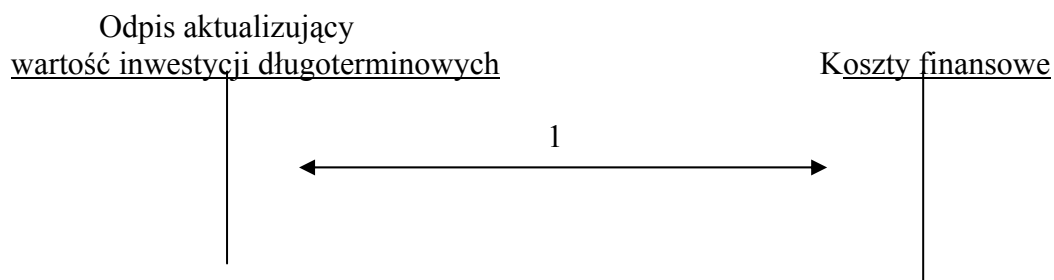
-oszacowania dłuższych instrumentów finansowych przez wyspecjalizowaną niezależną jednostkę świadczącą tego rodzaju usługi, przy czym możliwe jest rzetelne oszacowanie przepływów pieniężnych związanych z tymi instrumentami,

-zastosowania właściwego modelu wyceny instrumentu finansowego, a wprowadzone do tego dane wejściowe pochodzą z aktywnego regulowanego rynku,

-oszacowania ceny instrumentu finansowego, dla którego nie istnieje aktywny rynek, na podstawie publicznie ogłoszonej, notowanej na aktywnym regulowanym rynku ceny nie różniącego się istotnie, podobnego instrumentu finansowego, albo cen składników złożonego instrumentu finansowego,

-oszacowania ceny instrumentu finansowego za pomocą metod estymacji powszechnie uznanych za poprawne.

EWIDENCJA TRWAŁEJ UTRATY WARTOŚCI INWESTYCJI DŁUGOTERMINOWYCH WCZEŚNIEJ NIEPRZESZACOWANYCH

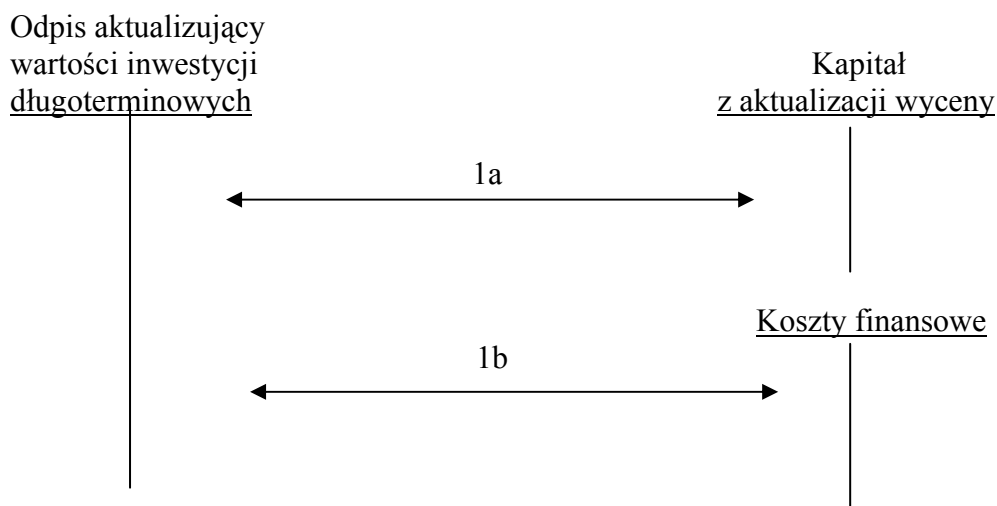

Objaśnienia do schematu:

1. PK – trwała utrata wartości inwestycji długoterminowych wcześniej nieaktualizowanych

Obniżenie wartości inwestycji długoterminowych wcześniej przeszacowanych do wysokości kwoty, o którą dokonano wcześniej podwyżki, zmniejsza kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny. Gdy wystąpi nadwyżka obniżenia wartości inwestycji, należy zaksięgować ją w koszty finansowe.

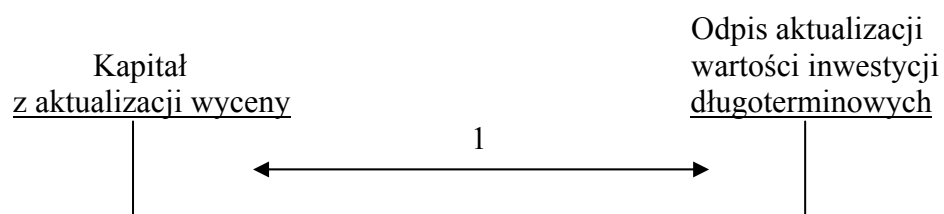
EWIDENCJA ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH – trwała utrata wartości

Objaśnienia do schematu:

1. PK – odpis aktualizujący – trwała utrata wartości:
 - a. obniżenie wartości do wysokości kwoty wcześniejszego przeszacowania (kwoty wcześniejszego wzrostu do cen rynkowych)
 - b. obniżenie wartości – ewentualna nadwyżka obniżenia

**EWIDENCJA PRZESZACOWANIA WARTOŚCI INWESTYCJI
DŁUGOTERMINOWYCH – wzrost ich wartości**

Objaśnienia do schematu:

1. PK – przeszacowanie wartości inwestycji długoterminowych – wzrost ich wartości

Rozwiązanie

Operacje gospodarcze:

1. Nabywanie akcji (wartość w cenie nabycia) $(400 \times 25 + 320)$	10 320,-
2. Przeszacowanie akcji – wzrost wartości $(400 \times (26,50 - 25,80))$	280,-

Rachunek bankowy

(Sp) 68 000	10 320 (1)
-------------	------------

Inwestycje długoterminowe

(1) 10 320	
	10 320 (Sk)

Odpisy aktualizujące długoterminowe aktywa finansowe

(2) 280	
	280 (Sk)

Przychody finansowe

	280 (2)
--	---------

Bilansowa wartość akcji:

Sk „Inwestycje długoterminowe”	10 320,-
Sk (Ct) „Odpisy aktualizujące.....”	<u>280,-</u>
Wartość bilansowa	= 10600,-

Konto „**Odpis aktualizujący wartości inwestycji długoterminowych**” 073

Jest to **konto korygujące** umiejscowione w zespole „0” Zakładowego Planu Kont.

Konto działa tak jak konta aktywne- wzrost wartości ujemnych po stronie Dt spadek wartości inwestycji po stronie Ct.

Konto to funkcjonuje tylko w trakcie roku obrotowego i na koniec roku wykazywane jest w bilansie jednostki w połączeniu z kontem „ Inwestycje długoterminowe”.

Kwoty korekty ujęte na koncie „ Odpis aktualizujący wartości inwestycji” wykazywane są także w Rachunku zysków i strat- Dział G IV- przychody finansowe/ Aktualizacja wartości inwestycji lub H III Koszty finansowe/ Aktualizacja wartości inwestycji w zależności czy nastąpił wzrost czy spadek wartości instrumentu